

CFD (softver) u službi rešavanja problema mehanike fluida

(predavanje pripremljeno za predmet Mehanika fluida
na poslediplomskoj nastavi)

Predavanje pripremila:
Mr. Biljana Trajković, dipl.gradj.inž.

Gradjevinski fakultet Univerziteta u Beogradu
April 2003

Cilj ovog izlaganja

- Da ukaže na mogućnosti rešavanja praktičnih problema strujanja fluida primenom CFD
- Da ukaže na postojanje komercijalnih CFD paketa i upozna sa njihovom standardnom konfiguracijom
- Da ukaže na specifičan pristup rešavanju problema u slučaju korišćenja CFD paketa
- Da ukaže na neke od teškoća sa kojima se korisnik CFD paketa može susresti

Šta je CFD?

Computational Fluid Dynamics

Računska mehanika fluida

Rešavanje osnovnih jednačina kretanja fluida
primenom metoda numeričke analize

Kratak osvrt na osnovne jednačine

---

a) Jednačina održanja mase - jednačina kontinuiteta

$$\frac{\partial \rho}{\partial t} + \frac{\partial}{\partial x_i} (\rho u_i) = S_m$$

b) Jednačine održanja količine kretanja -
Navier Stokes-ove jednačine

$$\frac{\partial}{\partial t} (\rho u_i) + \frac{\partial}{\partial x_j} (\rho u_i u_j) = -\frac{\partial p}{\partial x_i} + \frac{\partial \tau_{ij}}{\partial x_j} + \rho g_i + F_i$$

Dodatne jednačine

---

c) Jednačina održanja energije

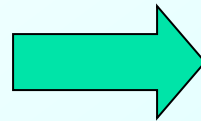
(tokovi koji uključuju transfer toplote ili stišljivost fluida)

d) Jednačina održanja materije

(tokovi kod kojih postoje koncentracije nekih drugih materija u fluidu ili/i hemijske reakcije)

Turbulentni tokovi

Navier-Stokes-ove
jednačine

Reynolds-ove
jednačine

Reynolds-ov napon $\tau_t = -\rho \overline{u_i' u_j'}$

potrebno modelirati!

Modeliranje turbulencije

Najjednostavniji - **model turbulentne viskoznosti**

$$\tau_t = -\rho \overline{u_i' u_j'} = \mu_t \frac{\partial \overline{u_i}}{\partial x_j}$$

Najviše korišćen - **k-ε model**

k kinetička energija
turbulencije

ε disipacije turbulentne
energije

Modeliranje turbulencije

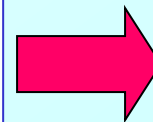

Najjednostavniji - model turbulentne viskoznosti

$$\tau_t = -\rho \overline{u_i' u_j'} = \mu_t \frac{\partial \overline{u_i}}{\partial x_j}$$

Najviše korišćen - k-ε model

Uvode se dve dodatne jednačine:
- jednačina transporta k
- jednačina transporta ε

5 empirijskih
parametara

Numerički model (NM)

MM - sistem parcijalnih diferencijalnih jednačina

Diskretizacija strujnog domena

Primena numeričke metode
(konačnih priraštaja, konačnih zapremina,
konačnih elemenata, graničnih elemenata)

NM - Sistem algebarskih jednačina

Početni i granični uslovi

Granični uslovi:

uslovi na granicama strujnog domena

Početni uslovi:

- ustaljeno tečenje – u početnoj iteraciji
- neustaljeno tečenje – u početnom trenutku

Komercijalni CFD paketi

Detaljan pregled proizvođača CFD-sofтвера
i njihovih web-adresa na:
www.cfd-online.com

Izbor CFD paketa

- ✓ Fluent Inc (USA) je vodeća firma u prodaji CFD paketa opše namene
- ✓ CFD-kod *FLUENT* – Finite Volume Method
- ✓ Nudi i posebne kodove za neke specijalne slučajeve strujanja fluida (proizvodnja polimera, simulacija kretanja tankog filma, elektronsko hladjenje, itd)

Izbor CFD paketa

- ✓ *CFX* je CFD-kod razvijen u AEA Technology (UK)
- ✓ Jedan od najprodavanijih
- ✓ Baziran na Finite Volume pristupu
- ✓ Širok opseg aplikacija

Izbor CFD paketa

✓ Opšti softverski paket za rešavanje problema mehanike (statičke/dinamičke strukturne analize, transfer toplote/kretanje fluida, akustički/elektromagnetski problemi)

✓ Baziran na FEA - Finite Element Analyses

✓ CFD-kod *FLOTRAN*

✓ U februaru Ansys Inc otkupio *CFX*

Flow-Science

Izbor CFD paketa

- ✓ Cham Ltd (UK) razvija i prodaje *PHOENICS* kod
- ✓ Jedan od prvih CFD-kodova opšte namene
- ✓ Baziran na Finite Difference pristupu

*Computer Simulation of fluid flow, heat flow,
chemical reaction and stresses in solids*

Flow-Science

Izbor CFD paketa

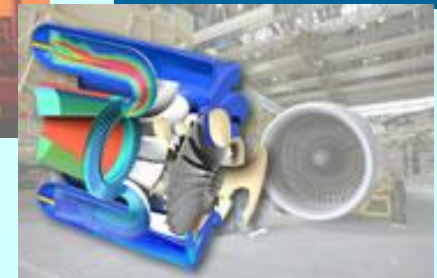
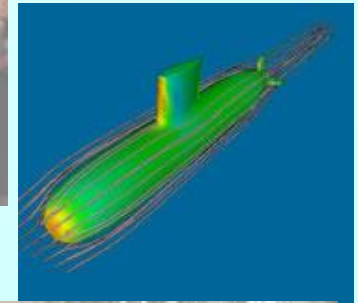
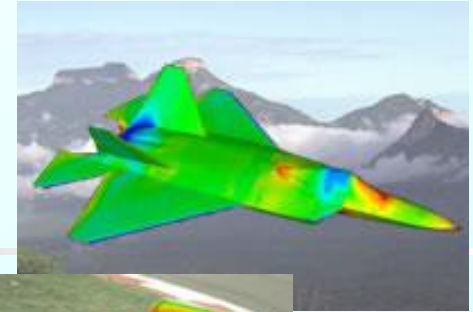
-
- CEV Computational Fluid Dynamic Software & Services
- ✓ CFD-kod ***FLOW-3D***
  - ✓ Specijalizovan u modeliranju tokova sa slobodnom površinom
  - ✓ Baziran na Volume of Fluid (VOF) metodi

Flow-Science

Primena CFD paketa

- Aero-industrija
- Automobilska industrija
- Projektovanje GVKRs
- Pomorska industrija
  - Procesna industrija
  - Turbomašinerija

Primena u hidrotehnici

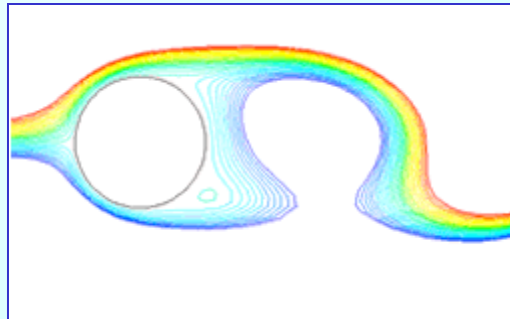
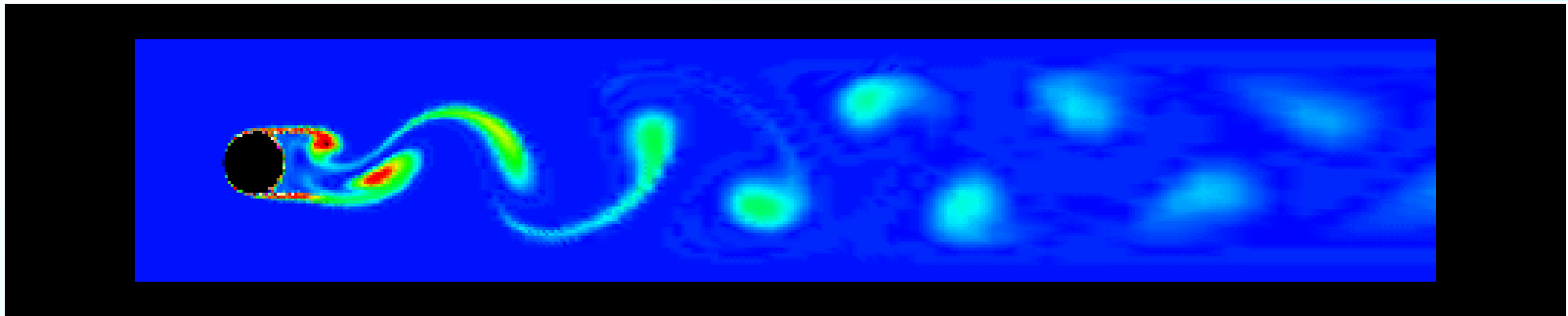

- Obstrujavanja tela (mostovski stub,...)
- Tečenje vode u cevi (koleno, zatvarač,...)
- Strujanje vode u rezervoarima (kod postrojenja za prečišćavanje)
- Transport materije (zagadjenje, hlorisanje,...)
- Strujanje vode oko hidrotehničkih objekata (prelivi, ustave,...)

Primeri

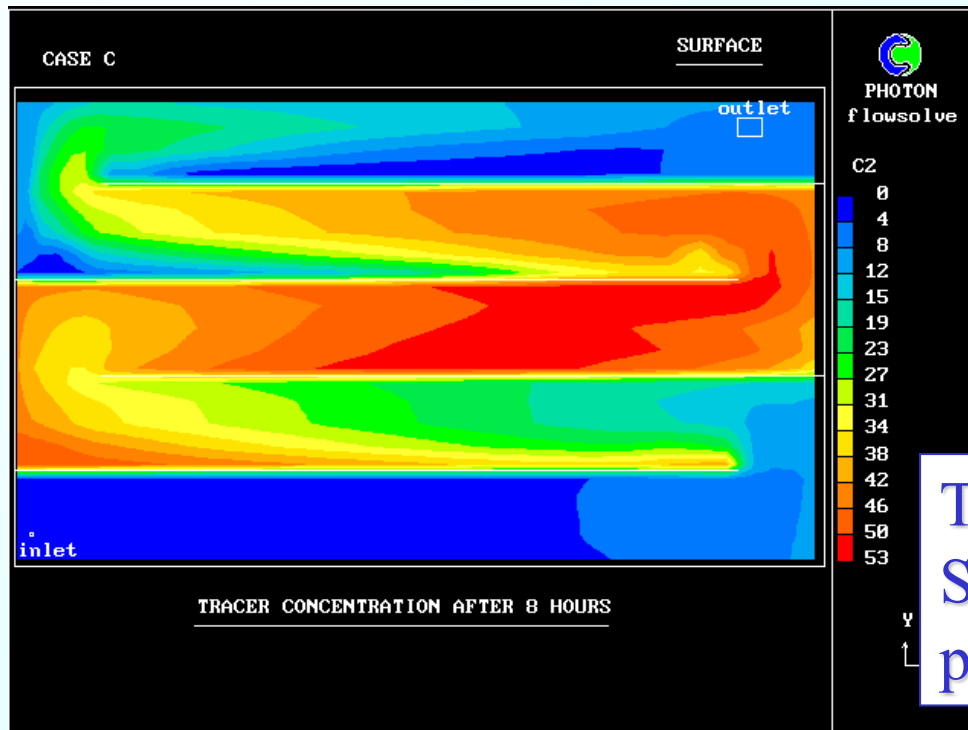

Obstrujavanje cilindra

Primeri

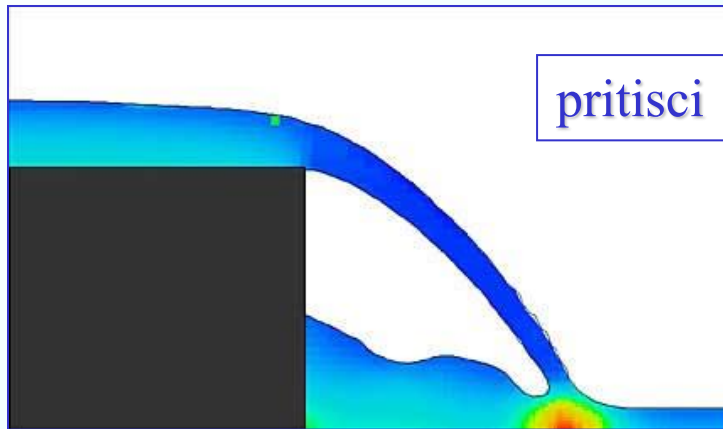
Praćenje trasera u pravougaonom rezervoaru sa pregradama

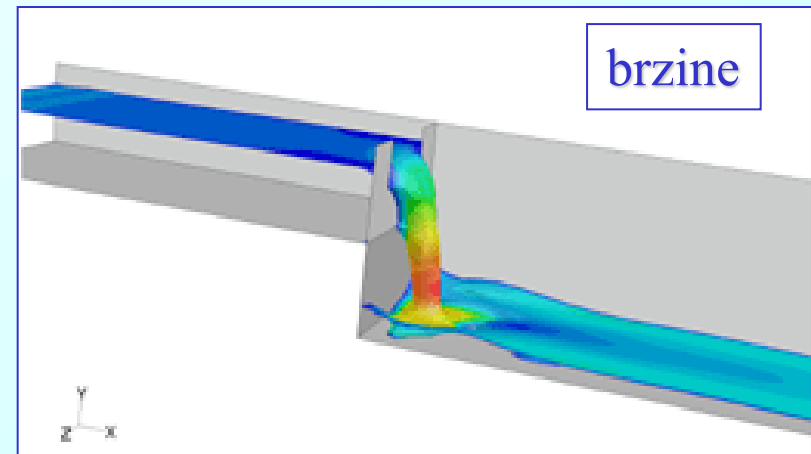
Traser je ubacivan tri sata.
Slika pokazuje koncentracije
posle osam sati.

Primeri

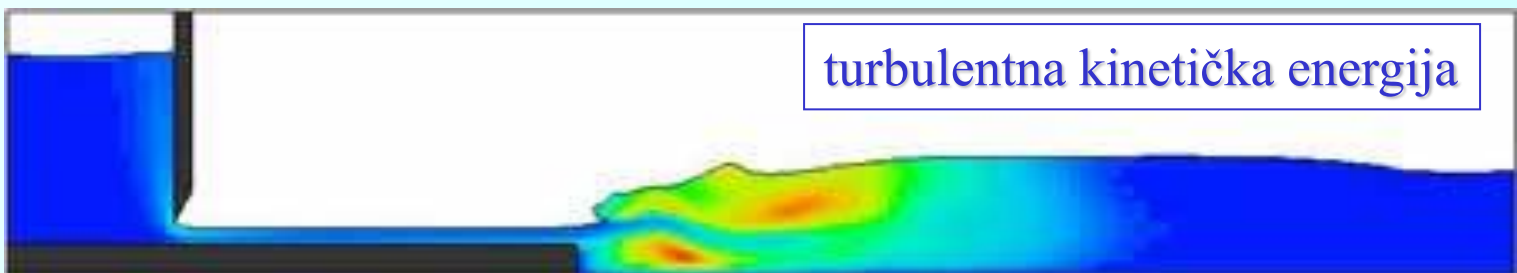
Prelivanje preko stepenice

Preliv u kanalizaciji

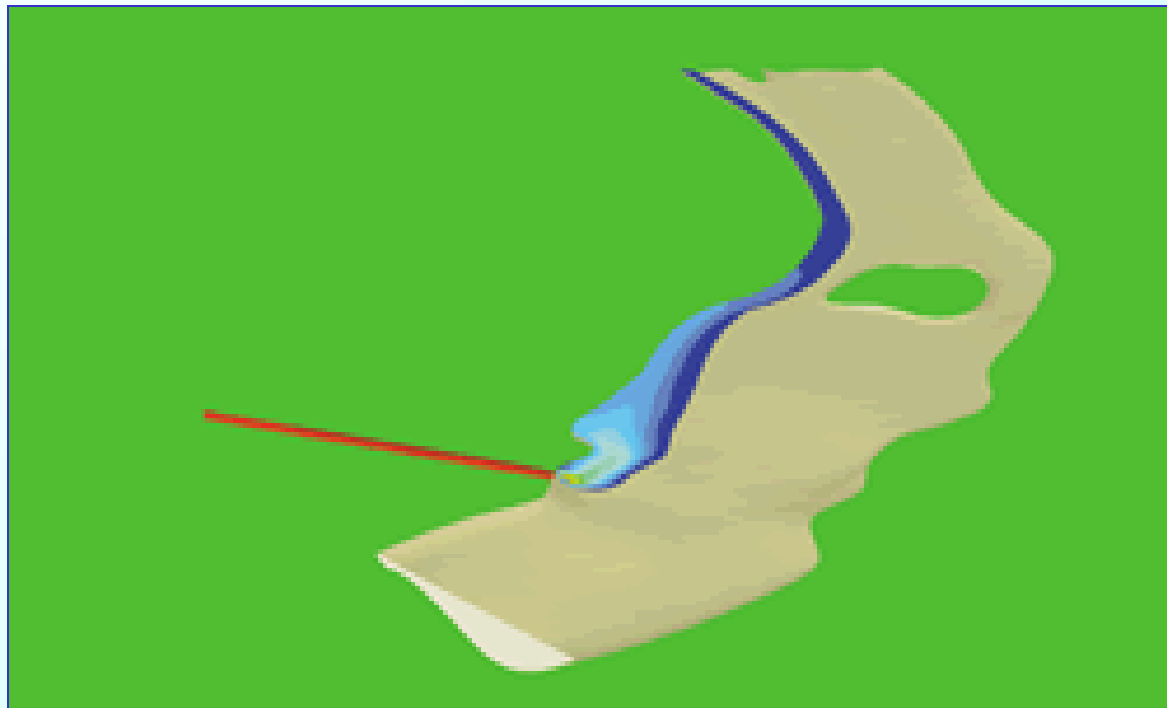
Hidraulički skok

Primeri

Transport zagadjenja u rečnom toku

Konfiguracija CFD paketa

Preprocesor

Procesor
CFD Solver

Postprocesor

Konfiguracija CFD

Preprocesor

- a) Kreiranje geometrije domena putem grafičkog interfejsa
- b) Generisanje računске mreže
- c) Unošenje podataka o tipu elemenata na granicama

Procesor
CFD Solver

- d) Izbor solvera
- e) Izbor fluida
- f) Definisavanje vrednosti na granicama
- g) Definisavanje početnih vrednosti
- h) Vrednosti parametara turbulencije
- i) Proračun brzina i pritisaka (T,C,...)

Postprocesor

- j) Pregled rezultata
- k) Štampanje rezultata

Pristup rešavanju problema (I)

Planiranje CFD projekta (pre uključivanja računara!)

1. Definisane ciljeva modeliranja

- (a) Šta su zahtevani rezultati? (b) Kako će se i za šta koristiti?
- (c) Koji je stepen zahtevane tačnosti?

2. Izbor računskog modela

- (a) Kako izolovati deo fizičkog sistema koji će se modelirati?
- (b) Gde će računski domen početi i gde se završiti? (c) Koji će se granični uslovi koristiti? (d) 2D ili 3D? (e) Topologija mreže?

Pristup rešavanju problema (I)

---

3. Izbor fizičkog modela

(a) Idealni fluid, laminarno ili turbulentno? (b) Ustaljeno ili neustaljeno? (c) Da li je tranfer toplote važan? (d) Stišljiv ili nestišljiv fluid? (e) Potreban još neki fizički model?

4. Odredjivanje procedure rešenja

(a) Može li se koristiti default softver i parametri? (b) Ubrzati konvergenciju nekom drugom procedurom? (c) Da li je memorija računara dovoljna za kompleksnost razmatranog problema? (d) Vreme potrebno za konvergenciju na korišćenom kompjuteru?

Pristup rešavanju problema (II)

Realizacija CFD projekta
kroz primenu CFD paketa

Primena CFD paketa

Osnovni proceduralni koraci kod primene paketa FLUENT:

1. Kreiranje geometrije modela i računске mreže (GAMBIT)
2. Pokretanje odgovarajućeg solvera za 2D ili 3D modeliranje.
3. Importovanje mreže.
4. Provera mreže.
5. Izbor forme solvera.

Primena CFD paketa

---

6. Izbor jednačina koje će se rešavati: laminarno ili turbulentno (ili idealni fluid), transport hemikalija ili reakcije, modeli toplotnog transfera, itd. Identifikacija dodatnih potrebnih modela: ventilatori, izmenjivači toplote, porozna sredina, itd.
7. Specificiranje osobina materijala (fluida).
8. Specificiranje graničnih uslova.
9. Prilagodjavanje kontrolnih parametara rešenja.
10. Inicializacija strujnog polja.
11. Proračun rešenja.
12. Pregled/ispitivanje rezultata.
13. Čuvanje rezultata.
14. Ako je potrebno, proglašavanje mreže ili razmatranje revizije numeričkog ili fizičkog modela.

Primeri primene CFD paketa

Način korišćenja paketa FLUENT biće prikazan kroz rešavanje:

- 1. Strujanja vode izmedju dve ravne ploče:**
  - a) laminarno, b) turbulentno**
- 2. Strujanja preko stepenice (BFS Backward Facing Step)**

**Prelazimo na
FLUENT**

Završne napomene

Razvoj CFD doneo je novi kvalitet u istraživanju fenomena mehanike fluida – **numerički eksperiment**

Omogućeno je ili je olakšano:

- Interpretacija observacija u fizičkim eksperimentima
- Projektovanje objekata u strujnom toku
- Predviđanje/kontrola raznih uticaja na životnu sredinu
- itd

Završne napomene

Voditi računa da:

**CFD bazirana predviđanja nikada nisu 100%
pouzdana!**

Zašto?

- 1. Ulazni podaci mogu uključiti previše pretpostavki (nagadjanja) i nepreciznosti**
- 2. Raspoloživi kompjuter nije dovoljno jak za dobijanje visoke numeričke preciznosti**
- 3. Baza naučnog saznanja nije dovoljno adekvatna**

Završne napomene

Voditi računa da:

Samo se manji broj fenomena iz prakse može lako simulirati!

Zašto?

- 1. Problemi iz prakse su kompleksni (3D, neustaljeni, kompleksne geometrije, graničnih uslova, različitih fizičkih procesa, nekad sa više faza itd)**
- 2. Komplikovaniji problem zahteva jači računar i duže vreme za proračun**
- 3. Zahteva se kompletnije naučno saznanje o fenomenu**

Završne napomene

Važno je:

**Prepoznati mogućnost
razumne simplifikacije problema,
pri kojoj se neće izgubiti informacije od
interesa**

Završne napomene

CFD je alat

Inženjer rešava problem strujanja
pomoću CFD alata

CFD rešava jednačine toka,
a ne problem